

Kulturskolan magasin

NR 6.2017

EN TIDNING FRÅN KULTURSKOLERÅDET

**Unga musikanter
i Uppsala**

»*Jag mår bra
av musiken*«

FORSKNING
OCH FRAMTID

Kulturskolan under lupp

**MUSIKSKOLAN
I ROBERTSFORS**

**Omfattande verksamhet
i liten kommun**

»Inspirerande läsning för oss alla som lätt dimper ner i en soffa.«

*Inger Carlonberg,
Kulturskolerådets ordförande*

Storslaget med små medel

MORSE VAKNADE JAG en timme för tidigt av att huvudet var alldeles fullt av skärmar, projektorer, kablar och smartboards. Det förstår ju alla att det inte går att sova med sängen full av obeslutsam teknik och kudden knölig av alla frågetecken. Utan att väcka sängkamraten smög jag upp och började göra lite fysisk träning på mattan. Det styrde undan alla stirriga tankar och jag påmindes igen om det intressanta faktum Anders Hansen pekar på i boken "Hjärnstark". Modern hjärnforskning visar att motion och träning stärker hjärnan och mildrar stress och oro. Inspirerande läsning för oss alla som lätt dimper ner i en soffa och rinner ut i en kraftlös hög, för att bara bli ännu tröttare, mer nerstämda och trögare i tanken. En svettrunda på löpbandet är rena mirakelmedicinen för en utmattad hjärna!

På tal om forskning så i detta nummer får vi ta del av forskning om kulturskolan. Nyligen hölls en konferens i Wien där forskare, pedagoger och ledare samlades för att uppmärksamma aktuella utmaningar som musik- och kulturskolorna har att hantera. Bland föreläsarna märktes bland andra Ann Bamford, Susanne Keuchel och Adriana di Lorenzo från Sverige.

Vi får även läsa om notläsningens sköna konst och om pedagogik för att knäcka koderna till den. Här någonstans hinner nattens teknik-

battle ifatt mig. Vilken lösning för projicering är smidigast och bäst för våra nya undervisningsrum? Trådlösa smarta skärmar och puckar som gör att man kan "casta" önskade program och dokument, duk på vägg och projektor, gammal hederlig whiteboard eller vad fungerar bäst på riktigt? Vi håller på att flytta in vår kulturskola i nya lokaler och det som var smart och klart i går, är dumt och stumt i morgon. Eller....? Du som har bra inspel på den problematiken får gärna höra av dig.

Avslutningsvis ska du inte heller missa att ta del av artikeln om musikskolan i Robertsfors och porträttet av unga musikanter i Uppsala. Det lilla sammanhanget kan fånga det storslagna och det stora livsperspektivet kan komma till uttryck med små medel.

I DETTA NUMMER

- 8 Unga musikanter i Uppsala
- 15 Forskning om Kulturskolan
- 17 Barn på flykt
- 19 Musikskolan i Robertsfors

Bagatell

musikprodukter

Nyhet

Super LED lampa

6-8 timmars batteritid

alternativt nätanslutning. (15st ledlampor)

Passar även till våra

Klavernotställ.

Garanti 10 år på
Flygel- och pianomedar

Passar till alla
pianon och flyglar.
Kullagrade dubbel-
hjul av hög kvalitet.

Medar flygel

Även för

Digitalpiano

Medar piano

"Stage" lättvikts Gradängar

Livstids Garanti på alla
teleskopnotställ & vagnar

Bagatell 1

Från
7 500 kr

En vagn
kommer lastad...

med världens mest sålda notställ

- Liten vagn + 12 notställ
- Mellan vagn + 18 notställ
- Stor vagn + 18 notställ

Oslagbar kvalitet med livstids garanti.

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5

TELESKOPET

Världsledande
med bl.a. 85 %
av den ameri-
kanska marknaden och
75 % av den franska.
Inga skruvar - bara att
dra upp och ner.

Snygg design som
passar i alla miljöer.
Finns i olika modeller

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL

"Nothajen" slukar alla dina notblad,
böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

ORKESTER / KÖRSTOL

"Sitt rätt"

Akustik-skärmar

Flyttas mycket enkelt.

Bagatell 5

**TELESKOP
DIRIGENT REGAL**

Flaggskeppet
bland våra
dirigentnotställ.

Bagatell 6

PIANO PALLAR

BACH

AMADEUS

Något mindre och
smidigare än store-
bror, men absolut lika
stabil och solid.

Välkommen till

MUSIKERUTBILDNING VÄNERSBORG (MUV) SPETSUTBILDNING I MUSIK MED RIKSINTAG

Hemsida: www.birgersjoberggymnasiet.se
Facebook: @Musikerutbildningar.Vanersborg

VÄLKOMMEN TILL BARNENS MUSIKBUTIK PÅ NÄTET!

BARNVISOR ■ RYTMINSTRUMENT
KLANGSPEL ■ BLÅSINSTRUMENT
STRÄNGINSTRUMENT ■ PRESENTARTIKLAR
TILLBEHÖR med mera

www.barnensmusikbutik.se

LJUDKABIN

Ljudisolerade övningsrum
som man enkelt monterar själv.

- När man vill öva utan att störa sin omgivning - eller undvika att själv bli störd.
- Levereras i byggsats.
- Finns i flera storlekar.
- Dörrar, fönster, belysning och ventilation.

Tel 0523-22517

Sparta System AB

Det finns mer på vår hemsida

www.spartasystem.se

Stipendier

ATT SÖKAS AV

Dragspelare & Gitarrister

STIPENDIERNÄ KAN SÖKAS AV PERSONER FÖDDA 1982 ELLER
SENARE, VERKSAMMA INOM POPULÄRMUSIKENS OMRÅDE

OBS! Stipendierna är inte avsedda för grupper.

ANSÖKNINGSBLANKETT SAMT YTTERLIGARE INFORMATION

www.musikaliskaakademien.se/hagstrom | 08-407 18 02 | adm@musikaliskaakademien.se

Rikskonferens 2018

VÄLKOMMEN till Stockholm den 21 mars! Rikskonferensen är årets viktigaste mötesplats för kulturskolebranschen. Möt kulturminister Alice Bah Kuhnke, artisten Petter och delta i spännande seminarier!

Särskilda seminarier finns bland annat för dig som är ny chef och om internationellt utbyte, administrativa system, El System, forskning och en rad spännande studiebesök!

Det finns möjlighet att få fakturan på detta år! Mer information och anmälan på vår hemsida!

Mer för fler

NU ÄR PROJEKTET igång! Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i samverkan med Kulturskolerådet och Svensk Biblioteksforening etablerat projektet Mer för fler. Arvidsjaur, Degerfors, Kungälv, Laholm, Landskrona, Norrköping, Sandviken, Tierp, Vaggeryd och Värmdö.

– Det är en förmån att få fokusera koncentrerat på utvecklingsfrågor med hjälp av kunniga coacher tillsammans med kloka medarbetare. I projektet ska vi försöka bli mer angelägna för åldersgruppen 13-20 år, säger Ella-Kari Norberg som deltog från Värmdö.

Utvärdering av kommunikationsplattform

KULTURSKOLERÅDET har utvärderat Kulturskolan magasin, webb, nyhetsbrev och Facebook-grupper. Resultatet visar bland annat att många vill ha kvar papperstidningen och att Facebook-grupperna fungerar bra för att synliggöra aktuella frågor och dela erfarenheter. Vi tackar de som bidragit och svarat på enkäten! Vi tar med oss utvärderingens resultat i vårt fortsatta arbete!

ERIK DOMELLÖF

NYA KRÖNIKÖRER I KULTURSKOLAN MAGASIN

Det blir nya krönikörer i Kulturskolan Magasin under 2018! Kalle Lind, känd från bland annat SVT:s *På spåret*, program i Sveriges Radio och podden *Snedtänkt* samt Gab-

riella J Tinghammar, chef för kulturskolan i Eslöv, är våra nya skribenter! Vi tackar Johanna Broman Åkesson och Andreas Westberg som bidragit med krönikor under 2017!

IB WAHLSTRÖM BILDMATERIAL

ibwahlstrom.se tel: 08-151910

Foto: The Netherlands Red Cross

SWEDISH
HUMANITARIAN
CONTROL

Februari 2017,
Marsabit, Kenya

EN AV 20 MILJONER ANLEDNINGAR ATT BRY SIG

I det tysta pågår just nu den värsta hungerkrisen på flera år. 20 miljoner riskerar svält om vi inte agerar nu. 1,4 miljoner av dessa är barn. **Stöd vårt arbete på plats!**

#StoppaHungern

- » Swisha valfri gåva till **123 031 0748**
- » Sms:a **AKUT HUNGER** till **72 900**
så skänker du 100 kronor

Genom att sms:a eller swisha godkänner du att bli kontaktad av Röda Korset. Dina personuppgifter hanteras enligt PUL.

ANTA UTMANINGEN OCH VINN ETT PRESENTKORT PÅ WINDCORP VÄRT 10.000 KR

Provspela 3 instrument från Jupiter tillsammans med elever och skriv ett omdöme, så kan din musikskola vinna ett presentkort hos Windcorp.

Windcorp står för frakten tur- & retur. Skanna QR-koden eller besök Windcorps hemsida för mer information om tävlingsreglerna.

| STOCKHOLM | GÖTEBORG | MALMÖ | WWW.WINDCORP.SE

DET ÄR SÅ JAG SÄGER DET

Andreas Westberg
Kulturskolechef,
Värnamo Kulturskola

Då, nu och 2081!

JULEN NÄRMAR SIG med stormsteg och Kulturskolan planerar Lucia, adventfiranden, julkonserter och julavslutningar. I varje rum hörs julmelodier i både gamla och nya tappningar. Körerna repar på lucialåtar, orkestrarna på julmelodier, teater eleverna övar repliker för julspelet och dansarna sätter koreografier. De flesta elever övar flitigt för att spela upp sina alster som de jobbat med under terminen och administrationen byter ut fönsterlampor till adventsljusstakar. Det finns ingen period under året då det ringer så många till oss på Kulturskolan som vid Lucia och jul. Vi efterfrågas att förgylla personalmöten, företagsevent, föreningsfester och flera andra olika tillställningar med luciatåg och julmusik. Jag finner det fascinerande att det allra helst ska vara som det var året innan, ja till och med så som det sett ut de senaste 30 åren. Varje verksamhet förväntas utvecklas och förändras under året men när det kommer till dessa traditionsbundna högtider får det absolut inte se annorlunda ut. Varför då? Måste det kanske finnas något som varje år är beständigt och har tydliga ramar och förväntningar?

Det är dock spännande att tänka hur dessa traditioner kommer se ut 30 år framåt i tiden. Samhället har kraftigt utvecklats de senaste åren men också ungas intressen. Hur vill våra barn och ungdomar forma sina egna traditioner och utveckla de vi har idag?

»Traditioner överbryggat alla samhällsstrukturer. Det är få saker som faktiskt gör det och kanske är det extra viktigt att vi värnar om dem just därför.«

Kulturskolan har makten att skapa helt nya men också förändra och utveckla redan givna traditioner. Detta är ett viktigt men också ett utmanande arbete. I vilken takt och i vilken utsträckning ska vi göra detta? Gör vi det genom att blanda in nytt material bland de låtar och texter som förväntas spelas eller läsas? Eller låter vi elevernas intressen och traditionsbildande ta plats? Och vad är egentligen en tradition?

Traditioner överbryggat alla samhällsstrukturer. Det är få saker som faktiskt gör det och kanske är det extra viktigt att vi värnar om dem just därför. Men samtidigt behöver vi vara lyhörda för vad nästa generation lyfter fram. Detta går ju också hand i hand med vårt uppdrag att ge våra elever inflytande och vara delaktiga.

VI VET ATT INFLYTANDET från den musikkultur som ungdomar möter i sin vardag har ökat markant i skolan och vi omsätter mer och mer elevernas egna önskemål och vi ger genom detta populärmusiken större utrymme. Våra estetiska ämnen i kulturskolan, i förhållande till andra ämnen i skolan, hamnar då i en liten speciell situation. Våra elever möter helt enkelt flera av våra ämnen mer frekvent. Och estetiska ämnen kan vi ju konstatera är en viktig parameter i det vi kallar traditioner.

Jag har en dotter som är drygt 1 år gammal som inom ett par månader ska börja på förskolan. Det slog mig att hon kommer att börja i förskoleklass år 2022, slutar årskurs 9 år 2032, ta studenten år 2035 och gå i pension år 2081. Vilka traditioner har min dotters generation anammat och hur ser det ut då? För om det nu är så att Kulturskolans ämnen är en tydlig del i denna helhet så följer ju också ett livsviktigt uppdrag. Vi kanske kan förändra hela samhällsstrukturer.

Så. Låt oss göra en kombo, värna om våra traditioner men fånga upp elevers tankar och uttryck och inspirera dem till att skapa egna! För när är det tillfälle annars? 2081?

– Det är liksom ljudet. När jag hör någon spela så känner jag »åh, herregud, det där vill jag göra.«

Marcin Tjernbäck spelar Grieg. Och allt möjligt annat – i skolan spelar han både klassiskt och jazz. »Och då känns det som att jag börjat från början igen.«

EN EGEN VÄG I KULTURSKOLAN

Leva utan musik? Zoë Allen kan inte föreställa sig det, hennes liv är fullt av musik, i skolan och på fritiden. Så är det för Marcin Tjernbäck också, han blev helt tagen när han förstod vad man kunde göra med ett piano, och nu har han kommit en bra bit – med bra lärare och på sitt sätt. Följ med på konsert i Uppsala!

text & foto David Berjlund

DET ÄR ONSDAG och lunchtid och i Uppsala missionskyrka doftar det svagt av stearinljus. Åttio personer sitter i bänkarna när veckans lunchmusik inleds med ett solo på virveltrumma – det första av sju musikstycken, som framförs av lika många elever från stadens kulturskola. Direkt efter trumsolot kliver Zoë Allen fram med sin tvärflöjt, och spelar Uzundara ur Gayane, av Aram Chatjaturjan. Fin, lite avig musik med mycket luft i.

Zoë är 13 år och har spelat tvärflöjt i tre år, men piano började hon med redan då hon som femåring kom till Uppsala från England, där hon är född.

– När jag ville börja med ett annat instrument vet jag inte varför jag tänkte på tvärflöjt, det var nog min mamma som sa det. Jag tycker det är jättekul, det är piano också, men om jag skulle

välja så skulle jag nog fortsätta med flöjten, säger hon.

Varje tisdag träffar hon sin lärare Mia Mattsson Hamrin för en lektion på 20 minuter. Det är kort tid, men de hinner mycket ändå, säger Zoë. Och Mia är bra, hon kan förklara och peppa samtidigt – »bra gjort, men du skulle kunna prova att göra så här...«.

– Jag börjar med att värma och stämma min flöjt, det är viktigt, annars kan det låta konstigt. Sedan väljer vi några låtar som jag ska kunna till nästa lektion. Och så går det som i en cirkel ...

ZOË BERÄTTAR OM hur hon, när hon var liten och det spelades musik i deras hus i England, brukade vilja dansa. Hon har alltid gillat musik.

– Och att spela instrument ... det är liksom ljudet. När jag hör någon spela så känner →

A portrait of a young woman with dark hair pulled back, wearing a blue jacket, looking slightly off-camera with a gentle smile. The background is blurred, showing green foliage and a building.

» Jag mår bra av musiken. Jag har faktiskt ingen aning om hur jag skulle överleva utan den.«

Zoë Allen lever med musik i skolan och på fritiden - och det känns nästan alltid bra. »Jag har ingen aning om hur jag skulle överleva utan musiken.«

jag »åh, herregud, det där vill jag göra«. Det är bara jättefint.

Idag tar hon lektioner i piano, flöjt och dans, och så går hon i sångklass i Uppsala musikklasser, och lyssnar mycket – att plugga med lugn musik i lurarna är liksom motsatsen till stöket som ibland gör att hon inte orkar plugga i skolan.

Mycket musik, alltså. Blir det inte tjatigt? Nej. Jobbigt? Någon gång, kanske, om hon måste lära sig långa texter utantill i skolan, eller när det blir fel under övningen på flöjten.

– Men oftast känns det bra. När man har fått flyt, och gör några fina drillar, eller har övat ett svårt stycke och känner att där satt den! Jag mår bra av musiken. Jag har faktiskt ingen aning om hur jag skulle överleva utan den, säger Zoë.

DET FINNS ETT ALLVAR där. Det verkar finnas också hos Marcin Tjernbäck när han tar plats vid flygeln för att avsluta lunchmusiken med första satsen ur Griegs pianokonsert i a-moll - ganska svår musik, där han spelar med sin lärare Andreas Kreuger, som sitter vid pianot bredvid, och spelar orkesterns del.

Marcin är 17 år och innan konserten beskriver han sin relation till Andreas: det handlar om en lärare som är mer än en mentor, och som ger honom motivation. De har tät kontakt, det är viktigt, och Andreas har utgått mycket från vad Marcin velat göra.

– Det har inte varit »så här ska alla pianister göra«. Till exempel sa jag att jag har jättesvårt

Marcin Tjernbäck
hyllar sin lärare
Andreas Kreuger.

**»Många slutar nog
spela för att det blir för
svårt eller tråkigt,
eller för noterna. Dem kan
man ju lära sig sedan.«**

med noter, kan vi vänta med det? Fine, då spelade vi bara en massa roliga saker. Nu spelar jag ju på mitt gymnasium, Södra Latin, också, och då har noterna blivit viktigare, säger Marcin.

Han har höjt ambitionerna, det hörs på honom att pianospelandet är en del slit. Det är som det ska, men så sent som förra terminen övade han bara runt en halvtimme i veckan. Och poängen är att man måste få utgå från lusten.

– Många slutar nog spela för att det blir för svårt eller tråkigt, eller för noterna. Dem kan

man ju lära sig sedan. Som att man först blir jättebra på att prata, och sedan kan skriva.

Första impulsen till att spela piano kom när familjen bodde i Alunda, öster om Uppsala. Marcins syster spelade För Elise, och han tänkte »det där ska jag fixa«. Han tog efter, och hittade mer pianomusik på youtube.

– När jag fick se någon som spelade ordentligt tyckte jag det lät helt sjukt. Jag förstod ju inte vad ett piano var, varför låter det så bra, och varför har jag inte hört det innan?

När han gick i sexan flyttade familjen till Uppsala, då hade Marcin redan gått i kulturskolan där ett tag. Det har gett honom dels Andreas som lärare, och dessutom chanser att spela för andra – »utan kulturskolan skulle jag sitta kvar i Alunda någonstans och ingen skulle veta om mig«, säger han.

Fast en del som vet om Marcin gör det genom andra kanaler. På youtube har ett av hans klipp visats över en halv miljon gånger.

Han skrattar lite åt det där - det var lite fusk, lite clickbait: han spelade in ett stycke som någon annan nått ut med, och la ut det med samma rubrik: Chopin Spring Waltz. Det var inte ens Chopin, men det visades, och har gjort att fler ser de seriösa klipp han nu lägger upp.

Är det viktigt?

– Nej, jag skulle inte bli ledsen om jag skulle få en visning på varje klipp. Jag gör det för skojs skull, och för att det känns synd att lära sig ett stycke utan att få visa upp det.

I GRUNDEN SPELAR Marcin klassiskt piano, men han gör annan musik också - house, sånt som drar åt film- och spelmusik - och har börjat med jazz.

– Och då känns det som att jag börjat från början igen. Visst, jag kan spela skalan snabbt, men jag ska ju förstå hur jag gör, närmaste vägen från ett ackord till ett annat. I jazzen känns det som att det aldrig tar slut på vad man kan lära sig.

Just nu handlar mycket om den där Griegkonsertern som han spelar en sats ur den här dagen. Han har ansökt på sin skola om att få spela den, med orkester.

Det är storslagen musik.

– Ja, jag gillar när det är mäktigt. Sedan ... det som jag gillar väldigt mycket är Liszt, han är min närmaste, skulle jag säga. Och Chopin. Men favoritpianisten är Jevgenij Kissin. Han och Liszt är ... the main. Och Andreas. ■

GEHÖRSBASERAD NOTLÄSNING

HUR GÅR DET TILL I

Hur kan vi utveckla pedagogik för notläsning och Gehörsarbete? Med erfarenhet från undervisning vid Kulturskolan i Höganäs diskuteras hur vi kan jobba mot en mer Gehörsbaserad undervisning i samband med notläsning. Läraren Karin Olsson ger oss sina erfarenheter.

*text Karin Olsson & Hilde Synnöve Blix
foto Peter Snögrip*

PÅ KULTURSKOLAN i Höganäs kan man börja spela fiol eller cello från 5 års ålder vilket medför krav på en metodik där tyngdpunkten ligger på utantillspel. Det är en metodisk väg som passar många och som man har glädje av under hela sitt musicerande. Läraren Karin Olsson hade som mål att eleverna skulle kunna läsa musik på samma nivå som de kunde spela på sitt instrument.

– Detta gjorde att jag funderade över hur man kunde göra notinlärningsprocessen så ändamålsenlig som möjligt och inte vara en börda för varken mig eller eleverna, säger Karin.

VILKA FÄRDIGHETER har skickliga notläsare? Om skriftliga tecken ska skapa mening för läsaren krävs det att man kan koppla ihop dem med en inre föreställning om vad de symboliserar; hur någonting låter i

form av tonhöjd och rytm. Med andra ord bör man träna på att medvetandegöra just den inre föreställningen med Gehör som resurs. Inom Kulturskolan startade en ny pedagogisk satsning. Inspirationen kom bland annat från Niels Eskild Johansen, docent vid Musikkonservatoriet i Tromsø, som betonar vinsterna av ett musiskt förhållningssätt till noter.

– Det betyder att man måste öva sig i att uppfatta strukturer som ljudliga enheter, något som inte kan uppnås optimalt vid att enbart lära enskilda toner och tillhörande grepp på instrumentet, menar Karin.

MAN BEHÖVER ÖVA att "tänka i ljud" och jobba med musik på olika sätt. Musiker som både improviserar, spelar "på örat" och avistaläser noter, är ofta de som lyckas bäst som notläsare. →

PRAKTIKEN?

Karin Olsson vill
utveckla gehörs-
baserad undervisning.

Läs mer

- Banton, L. J. (1995). *The role of visual and auditory feedback during sight-reading of music*. *Psychology of Music*, 23, 3–16.
- Blix, H. S. (2012). *Gryende musikk-literacy. Unge instrumentale-levers tilegnelse av musikk-literacy i lys av sociokognitiv teori om læring*. Avhandling. Oslo: Norges musikkhøgskole.
- Goolsby, T. W. (1994). Eye movement in music reading: effects of reading ability, notational complexity, and encounters. *Music Perception*, 12(1), 77–96.
- Gudmundsdottir, H. R. (2010). *Advances in Music Reading Research*. *Music Education Research*, 12(4), 331–338.
- McPherson, G. E. (1997). *Cognitive strategies and skills acquisition in musical performance*. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 133, 64–71.

de musiker. I Karins projekt ville de jobba med noter på ett sätt som tar utgångspunkt i elevens eget gehör i nybörjarundervisningen, och därefter låter noterna vara ett sätt att notera det man hör, istället för att använda noter som visuella ”tryckkommandon”.

MÅNGA ELEVER HAR ingen eller mycket begränsad erfarenhet av noter sedan tidigare. De flesta eleverna är 8-9 år gamla vid starten.

– Vi använder inga instrument på lektionen. Vi sitter alla runt ett bord eller i ring på golvet. Vi undervisar genom musikexempel och kopplar sedan ihop dem med noterna, berättar Karin.

Läraren utgår från ett rytm-mönster och visar med hjälp av fyra rytmkort hur den ser ut. De håller en gemensam puls och läraren byter ut ett kort i taget med slumpvis rytmvärde, pekar och sjunger. Denna typ av avistaläsning är ett moment som återkommer i varje lektion och lägger grunden för ett slags lexikon av rytmkombinationer.

TONARTSKÄNSLAN lägger grunden för melodiläsning. Eleverna blir uppmärksammade på att en melodi kan låta likadant även om man börjar på olika toner. De applicerar siffror på de olika tonplatserna. Ett återkommande moment i alla lektioner är att läraren pekar på olika siffror som eleverna sedan sjunger.

– På det sättet sjunger de melodivista redan på första lektionen och bygger upp en erfarenhet av hur tonerna struktureras i förhållande till varandra, säger Karin

När de senare går över till att hantera noter i notsystem kopplas rätt tonplatssiffra ihop med rätt not. För att träna detta behövs ingen fast klav, vilket gör det flexibelt att blanda instrumentgrupper med varandra.

EFTER 2-3 ÅR BRUKAR eleverna kunna få ihop både notläsning och spel samtidigt. Så småningom gör eleverna kvalificerade gissningar av okända kombinationer

Hilde Synnöve Blix, docent i gehör, har varit ett stöd i processen.

»Generellt har barnen säkrare gehör än vad lärare tror.«

KARIN OLSSON

ner och fyller i luckor på egen hand.

– Eleverna blir vana vid att sjunga tillsammans, berättar Karin.

Elever som pedagoger tidigare uppfattat som ”svaga” kan vara starka på geho-rslektionen. Det ger god information till läraren om det är främst gehör eller hanteringen

av instrumentet som man bör arbeta extra med på individu-ella lektioner. Generellt har barnen säkrare gehör än vad lärare tror. En annan erfarenhet är att det är mycket sällan som eleverna får notrelaterade blackout på konserter.

– Kanske är det så att den inre föreställningen av ton och takt också ger en dämpande effekt på nervositet, vilket i sin tur ger eleverna frihet att uttrycka sig mer musikaliskt, frågar sig Karin. ■

Forskning om inkludering. Elina Vetoniemi presenterade forskning i Wien och Eva Sæther och Cecilia Jeppsson föreläste i Norge.

KULTURSKOLAN UNDER LUPP

FORSKARE ANALYSERAR NULÄGE OCH FRAMTID

Forskning om kulturskolan och dess verksamhet är en bristvara. Men nu verkar det som att forskningsintresset har ökat! Nyligen genomfördes forskningskonferenser om kulturskolan i Österrike samt i Norge.

Text: Torgny Sandgren

Foto: Torgny Sandgren och Egil Hofsil

Det är *European Music School Union (EMU)* och *University of Music and Performing Arts Vienna* som i oktober arrangerade forskningskonferensen i Wien. I Norge är det *Norsk*

Kulturskoleråd som i samverkan med *Høgskolen i Sørøst-Norge* som var arrangör. På konferenserna presenterades aktuell forskning kring kulturskoleverksamhet.

VAD FORSKAS DET OM?

De två aktuella konferenserna ger sammantaget en rätt tydlig bild av vad det är som intresserar forskarna i dessa dagar; sociala utmaningar, kulturskolan i en digital och global värld,

inkludering samt förändringar relaterade till policy och mål är frågor som intresserar forskarna.

EN INKLUDERANDE PEDAGOGIK?

Robert Wagner (Tyskland), *Elina Vetoniemi* (Finland) och *Beate Hennenberg* (Österrike) har i sin forskning fokuserat på undervisningsformer och kvalitet i relation till ideal om inkludering. Hur ideal om inkludering manifesteras →

ras i musikundervisningens praktik. Nästan alla kulturskolor i Europa har system för att betygsätta eller på andra sätt värdera elevers prestation i relation till generella mål i en läroplan. Den rådande normen är att en "bra" kulturskola skall göra att barnen blir duktiga inom sitt konstområde, menar forskarna. Wagner menar att dessa normer nu utmanas. Det finns andra förväntningar från samhället kring inkludering och pedagogiska ideal där deltagande, lek och lust är överordnad prestation.

– Om alla ska kunna vara med utan förkunskaper, hur påverkar det då vår definition och förståelse av kvalitet?, frågar sig Robert Wagner.

Wagner menar att vi behöver lämna läroplaner med generella mål, de bör vara individuella. Elina Vetoniemi och Beate

Hennenberg resonerade om hur en "inkluderande pedagogik" kan se ut. I Finland har de kunnat se att exempelvis funktionsnedsatta på olika sätt stängdes utanför musikskolorna.

– Det blev tydligt att vissa grupper var utestängda på grund av regelverk, ideal och attityder. Det är bakgrunden till detta projekt där flera länder och forskare samarbetar, säger Elina Vetoniemi

Nu har läroplanen för kulturskolan i Finland ändrats och en viktig förändring är att den är mer individuell och utifrån varje elevs förutsättningar.

SVENSKA FÖRSKARE PÅ PLATS

På konferensen i Wien deltog Adriana di Lorenzo, musikhögskolan i Malmö, som föreläste om ledares syn på en na-

tionell politik för kulturskolan. Fokus var på hur ledare ser på inkludering och demokratisering av kulturskolan. Forskningen skall presenteras i olika artiklar och sker inom ramen för hennes doktorsavhandling. Adriana kommer även att delta på Kulturskolerådets rikskonferens 2018 och där prata om sin forskning.

I Norge deltog Eva Sæther, Musikhögskolan i Malmö, som i sin presentation talade om "kulturell allemansrätt som praxis" och om förändringsarbete vid kulturskolan i Malmö. Cecilia Jeppsson, från Högskolan för scen och musik i Göteborg, föreläste om villkor för en socialt inkluderande musikundervisning. Även i Norge deltog Adriana di Lorenzo och föreläste om ledares syn på inkludering. ■

ANNONSERA I Kulturskolan magasin

*Nyttja Kulturskolan magasin
vid försäljning, meddelanden,
personalrekrytering med mera!*

FÖR MER INFO OCH ANNONSPRISLISTA 2018 KONTAKTA OSS!

ring: 079-348 55 03 eller

mejla: annonser@kulturskoleradet.se

UTGIVNING 2018

NR	MANUSSTOPP	UTGIVNING
1	15 jan	v. 8
2	19 feb	v. 11
3	12 apr	v. 20
4	16 aug	v. 39
5	4 okt	v. 44
6	8 nov	v. 49

ERFARENHETSUTBYTE

ATT MÖTA BARN OCH UNGA PÅ FLYKT

Hur kan kulturskolorna nå nya målgrupper och verkligen bli en kulturskola öppen för alla? Kulturskolerådet, Kulturrådet, SKL och Kultur i väst samlar kulturarbetare till samtal hur vi når och möter de barn som kanske behöver det mest.

text & foto Harald Nilsson

DET ÄR FREDAG MORGON i november och gatorna gapar tomma efter att hänsynsfulla bilister lämnat bilen hemma till förmån för EUs toppmöte i Göteborg. På dagordningen finns rättvisa, jobb och tillväxt. Kulturministern Alice Bah Khunke instagrammar att hon ser fram mot lunchen då hon hoppas kunna lyfta samtal även om kulturfrågor. De stora frågorna trängs om utrymmet högst upp i maktens korridorer.

På södra sidan älven håller Kulturskolerådet i samverkan med andra konferens under den lika aktuella men mer närliggande rubriken Kulturskolan och barn på flykt. Bakgrunden är att många kulturskolor, bibliotek och annan verksamhet har etablerat verksamhet för att nå och inkludera barn och unga ensamkommande som flytt till Sverige. Nu har man samlats från landets olika regioner för att dela erfarenheter mellan olika verksamheter och projekt.

Barnläkaren och UNICEF-arbetaren Lars H Gustavsson inleder med en vetenskaplig och människorättslig redovisning av vilken bak-

grund barnen i dessa grupper har. Barnen bär upplevelser av fysiskt våld, de har gjort konkreta förluster av sitt hem och sina familjemedlemmar och de har förlorat mjukare värden som att sin tro och tillit till vuxenvärldens vilja och förmåga till skydd och omsorg. Vad händer i framtiden – om det ens finns någon? Hur mottagandet i det nya landet går till är avgörande för hur det går på lång sikt, säger forskningen.

– Det är både uppmuntrande och uppfordrande. Har mottagandet varit bra tycks de ungas förmåga att hantera tidigare traumatiska händelser vara förvånansvärt stor, säger Gustavsson.

Han förklarar vidare att ingången i den nya kulturen är grundläggande för möjligheten att bygga en ny tillvaro, skapa ordning och läka sin existentiella hälsa. Språket blir viktigt och kulturskolan är en skatt av olika språkformer, särskilt i början när det talade språket inte räcker långt. Att upptäcka ögonblick av förundran, bearbeta livsfrågor, söka verkliga mänskliga möten i kulturskapandet, det är kulturskolans ansvar och möjlighet enligt Gustavsson.

Dr. Dorothea Kolland, tysk tidigare kulturchef från Berlin delade med sig av sitt arbete med kultur och integration. Även hon lyfte fram den kulturella verksamheten som en väg för barnet att upprätta sig själv.

MATS LÖFVING kulturskolechef Örkelljunga delger sina erfarenheter. – Det har varit fantastisk lärorikt och roligt! Både för mig som chef och för pedagogerna.

Han lyfter samarbeten och att bygga personliga nätverk som den avgörande framgångs- ➔

Politiskt samtal med representanter från S, M, MP och SKL – Vilka förutsättningar behövs för ett flexibelt kulturliv?

Dr. Dorothea Kolland föreläste om sitt arbete med integration och kultur från bl.a Berlin.

Lars H. Gustavsson inspirerade och belyste vikten av kulturskolans arbete.

faktorn och tycker att visst kan man göra saker själv, men det tar längre tid, det är mer tungjobbat och du når inte alltid rätt personer. Organisationen IFALL - integration för alla har betytt mycket genom både sommarkurser och grundskolor genom bl.a. elevens val.

– Jag vill ge en eloge till pedagogerna och sätta dem i fokus, Säger Löfving. Vi måste alla gå ur vår komfort zone. Jag säger: skit i den vanliga målinriktningen. Se till göra nåt bra, det ska va kul och sen får vi se hur långt det räcker.

Löfving menar att möjligheten att sedan träffas och dela erfarenheter mellan pedagogerna är a och o. Han hoppas på en fortsättning och värdesätter erfarenheterna, kompetensen och nätverken man utvecklat.

– **JAG DRIVER INGA** vetenskapliga teser utan talar utifrån mina egna upplevelser vad jag sett. Unga problematiserar inte mötet med en ny kultur i samma utsträckning som äldre gör utan är mycket mer trygga i att jag möter en ny kultur och det är inte farligt, säger Thomas Björklund Svensson, Kulturskolechef Nybro.

För integrationen är det egentligen inte barnen vi behöver, tycker Svensson och menar att det är föräldrarna vi ska satsa på. Görandet är enligt honom nyckeln men medan de konstnärliga handlingarna bygger nya mentala kopplingar och ger förståelse och mening hos barnen halkar föräldragenerationen efter. Då tenderar vi att låta barnet vara kommunikationslänk mellan sina två kulturtillhörigheter.

– När man sätter en pensel i handen på barnet skulle man egentligen göra det på mamman och pappan också, säger Björklund Svensson och tillägger att det är upp till cheferna att ge pedagogerna ordnade förutsättningar att inkludera föräldragenerationen.

Efter runda bordssamtalen avslutades dagen över kaffe.

Vägen till att nå deltagare har legat i att skapa nätverk med nyckelindivider som kan kommunicera direkt med olika grupper. Istället för att sätta upp affischer så bjuds man in muntligt via personliga kontakter, vilket fungerat bra. Strukturella utmaningar har legat i att migrationsverket ibland flyttat hela kursers deltagare till annan ort.

PÅ KULTUR I VÄST arbetar producent Anette Andersson Huber med bla annat fortbildning för kulturskolepedagoger. På initiativ av Kulturskolerådet och finansiering genom Arvsfonden genomför Kultur i Väst ett projekt i syfte att skraddarsy fortbildningar till regionens 49 kommuner.

– Vi har nått samtliga med en personlig kontakt genom vår projektledare Malin Ahged, säger Huber. Men vi kommer inte uppifrån och ger direktiv. Skolornas behov är olika och de bestämmer själva över sin verksamhet. Vi erbjuder coachning och stöd till de som vill.

I en fortbildningsdag kan det medverka anställda från Migrationsverket, SFI och psykologer som ger pedagogerna konkreta verktyg att använda i sitt arbete. Även att peka på redan tillgängliga resurser. I VGR finns det exempelvis en stöddlinje man kan söka sig till för att få stöd när man behöver. Huber lyfter fram vikten av att som pedagog få hjälp och kunna dela erfarenheter. Även om arbetet är fyllt av glädje kan det vara väldigt tungt.

– Då får man påminna sig, säger Huber, att bara en dramalektion eller ett positivt möte kan göra den stora skillnaden och vara det som stärker den här ungdomen att orka vidare. Här är kulturskolepedagogerna så otroligt viktiga och från regionen vill vi verkligen stärka och stötta dem, avslutar hon. ■

Lite Eminem på piano,
lite Queen på trummorna,
och så lite hockeysnack –
Pelles lektion med Jim är
musik och möte.

MUSIKSKOLAN NÄR HALVA MÅLGRUPPEN

LANDET RUNT

Robertsfors är en liten kommun
med starka musiktraditioner.

Den snart 60-åriga musikskolan når många och är inriktad på bredden - och har samtidigt fostrat rätt många kända musiker. Några planer på att bredda till kulturskola? Nej, det funkar bra ändå.

text & foto David Berjlund

TUNDALSSKOLAN är Robertsfors skola med högstadium. Den ligger mitt i själva Robertsfors, kommunens centralort, strax intill Storgatan som sträcker sig genom samhället. I skolan, mellan matsalen och slöjdsalarna, står det »Musikskolan« på en enkel skylt. Det är tisdag morgon och full verksamhet bakom de tre dörrar som leder vidare från det →

lilla väntrummet: från ett rum hörs pianospel, från ett annat gitarrer, och i det tredje kör just sångläraren Jenny Nordkvist en superkort uppsjungning med fjärdeklassarna Sajini Coulton, Selma Brändström, Hanna Lundberg och Engla Göttfert. »Sträck på er, skaka loss, gäs pa stort«, säger Jenny, och så ett par rop,. Sedan sjunger tjejerna en norsk låt, *Jag trodde englarna fanns*, starkt och klart, till Jennys piano.

Till nästa gång har Sajini valt en Justin Bieber-låt som de ska öva in, *2U*.

– Okej, jag fixar fram den. Och så vill jag att ni funderar på vad texten handlar om, säger Jenny.

Nästa lektion jobbar Jenny

och Salar Mohammed, som går i nian, med en tung raplåt om övergrepp och relationer, och sedan kommer fyra tjejer och repar en låt inför en lunchkonsert i skolan, ett par dagar senare. Det går undan, men mycket hinns med.

I RUMMET BREDVID

har Pelle Robertsson lektion, just nu med Jim Ols-son. De kör först en Eminemlåt, på piano, och sedan *We will rock you* på trummor, och så pratar de lite hockeyresultat.

Jo, låtval och sånt utgår från vad eleverna vill, bekräftar Pelle sedan.

– Det måste ju vara intres-

»Det man ska ha med sig från musikskolan är att det är kul att spela. Inte att det är ett måste«

PELLE ROBERTSSON

sant för dem. Ofta vill de spela något från topplistan, då kan det vara bra att vara lite förutseende, säger han, och visar på Avicii- och Ed Sheeran-låtar han plockat fram, som både är igenkända av eleverna och har harmonier, riff och rytmik att jobba med.

– Det man ska ha med sig från musikskolan är att det är kul att spela. Inte att det är ett måste. Det är nog vårt mål.

Pelle är lärare i gitarr och en del andra instrument, men också musikledare, ansvarig för planering och administration. Han började som inhoppande gitarrlärare, nu gör han sitt trettiosjunde år här.

– Under trettio års tid var vi faktiskt tre lärare som jobbade tillsammans, jag och Gunnar Sundman och Rolf Källqvist. Det har förstås gjort att det blivit stabilt, säger han.

GUNNAR OCH ROLF är borta, men kontinuiteten märks, liksom en inriktning som växt fram under lång tid: själva musiken kommer först, teori och noter sedan, och tillgängligheten är viktig. De har ingen kö – alla ska ju få plats – och av de elever i årskurs 4-9 som är målgrupp går idag nästan hälften i musikskolan. I en skolklass är 25 av 28 elever med, berättar Pelle.

Undervisningen sker i skolorna – här, i Bygdeå och i Ånäset – och alltid på skoltid.

– När eleverna slutar skolan går skolskjutsarna hem, och här finns ingen tradition att skjutsa sina barn fyra mil för tjugo minuters spellektion. Får vi inte ta barnen under skoltid så blir det de socialt utsatta som inte kommer till oss.

Pelle Robertsson gör sitt 37:e år i Robertsfors musikskola. Han har elever, och som musikledare har han också ansvar för verksamheten och administrationen. »Men jag slipper löne- och utvecklingssamtal«.

Emma och Alice använder lektionen hos Lis-Beth till att öva inför en lunchkonsert i skolan. Båda säger att det var rätt självklart att börja i musikskolan. »Den har liksom alltid funnits.«

Robertsfors musikskola

- Robertsfors ligger mellan Umeå och Skellefteå, kommunen har sju mil kust, lite under 7000 invånare, och 15 orter.
- Det finns inget gymnasium i kommunen (de flesta går i Umeå), och musikskolan riktar sig därför till elever i årskurs 4-9. Antal elever är 192, vilket är 46 procent av målgruppen (andelen har tidvis varit över 60 procent).
- Ingen kö.
- Avgift: 600:-/termin, halva priset för om andra syskonet. »Mer kan vi inte ta«, säger musikledaren Pelle Robertsson.
- Sex anställda, varav två på heltid, på sammanlagt 300 procents tjänst.
- Ämnen, i ordning efter hur andel av eleverna: gitarr (ungefär en tredjedel), piano, trummor, sång, saxofon, bas, fiol, dragspel, tvärflojt, munspel och nyckelharpa.
- Undervisning både individuellt och i grupp, utifrån elevernas önskemål.
- Inga fasta ensembler.
- All undervisning sker under skoltid, i egna lokaler i Tundalsskolan, i skolans lokaler i Ånäset och Bygdeå, samt i Svenska kyrkans lokaler i Bygdeå.
- Ger varje år en höstkonsert och tre vårkonsert, och en förskoleturné där musikskoleelever spelar. Dessutom enstaka andra konserter.
- Musikskolan finansieras med årligt anslag via kommunbudgeten och ligger under barn- och utbildningsförvaltningen i kommunens organisation.
- Startades 1958, och fyller alltså 60 nästa år.

Kommer de nu då?
Pelle tvekar lite, men ... jo. Asylsökande också, säger han, och berättar sedan om en elev som nyss kommit till Sverige, om hans inlevelse i musiken – just där, i själva musiken och vad den kan betyda, hamnar man ofta med Pelle Robertsson. Det är ju det som allt egentligen handlar om.

BREDDTÄNKANDET HÄNGER nog faktiskt ihop både med ett utbrett musikintresse i bygden och en viss spets.

Några hundra meter bort är Frida Hyvönen uppväxt, liksom Maria Andersson från Sahara Hotnights – två av många välkända musiker från Robertsfors. I den bok som kom vid musikskolans 55-årsjubileum (se fotnot) skrev Maria om musikskolans fria och kravlösa lektioner, att de gav utrymme för en egen musikalisk identitet.

– Det som är så roligt här är att man märker att musiken har en viktig roll i människors

liv, både bland föräldrar och politiker och barn, säger Lis-Beth Öberg.

Hon är lärare i piano och träblås, och kom hit för sju år sedan, från kulturskolan i Kalix. Det är mindre här, fördelen med det är närheten, menar Lis-Beth. Nackdelen är att det kan vara svårt att få till ensemblespelet.

– Men förra året hade vi faktiskt en liten blåsorkester i Bygdeå, med rep precis efter skoltid. Föräldrarna turades om att skjutsa.

Hon får avbryta när Emma Grubbström och Alice Gradin kommer för sin lektion. De spelar och sjunger sedan länge, och säger att det var nog rätt självklart att börja musikskolan. Den har liksom alltid funnits.

DEN DÄR SJÄLVKLARHETEN är något som Pelle gillar med denna verksamhet, som är liten, men ändå stor, i den här kommunen, med den här målgruppen. Han berättar om mycket ➔

»Jag kan inte sjunga«, säger Salar. Jenny säger emot, och sedan sjunger han förstås ändå, mellan rapverserna.

direkt respons, och har han en fråga går han bara över Storgatan, till kommunhuset. Där vet beslutsfattarna vad musikskolan är och gör, och gillar den. »Jo, budgeten räcker«, säger Pelle.

Självklart kan inte sex lärare med sammanlagt 300 procents tjänst undervisa i alla instrument. Å andra sidan får enstaka elever undervisning i munspel och nyckelharpa, som inte officiellt erbjuds. Bleckblås finns det ingen lärare till, men skulle nå-

»Man märker att musiken har en viktig roll i människors liv, både bland föräldrar och politiker och barn«

LIS-BETH ÖBERG

gon verkligen vilja så ... instrument finns ju, säger Pelle.

Flexibilitet alltså, utifrån de ungas önskemål. Så länge det är inom ramen »musik«.

Om några unga vill dansa då?

- ... då får de vända sig till studieförbunden, säger Pelle.

Att bli kulturskola och täcka fler kulturområden inom samma budgetram

är han inte sugen på - och han har sett exempel på sånt. Men med mer pengar då? Det vore en annan sak, men ... det är nog inte aktuellt.

Kanske handlar det bara om att göra det man är bra på.

Sedan är det lektion igen, i gitarr med Signe Nilsson och Marzie Hosseini. De pratar om en låt av Lisa Miskovsky. »Kanske kan hon komma hit och sjunga den, och ni spelar till«, säger Pelle. »Läskigt«, säger Signe. Och så sätter sig Pelle mittemot dem - det är viktigt, så man ser varann - och så spelar de tillsammans.

Det är ju det det handlar om. ■

När Robertsfors musikskola 2013 fyllde 55 genomförde man jubileumsprojektet "Robertsfors + musik = sant" och utifrån det gavs 2015 en bok ut, "Musikskolan - en framgångssaga" av Karl-Martin Munter.

STUDY ALONG

**Två nya
kulturskolor
Täby och
Södertälje**

Det enda verksamhetssystem ni behöver

En helhetslösning som tar hand om alla de digitala behov ni som kultur- eller musikskola har. Ersätter alla IT-system ni idag nyttjar oavsett om du är elev, målsman, pedagog, admin, chef eller invånare i kommunen.

Kurskatalog

- Webbanmälan med tydlig överblick över utbudet
- Boka och betala direkt (kort/faktura)
- Tillgängliggör kultur- eller musikskolan

Adminverktyg

- Schema
- Närvarohantering
- Elevlista
- Kursadministration

Lärplattform

- iRum© - digitala klassrum
- Kommunera med elever, målsmän och kollegor
- Ladda upp, förvara och dela material
- Lagligt och reklamfritt

Undervisningsmaterial

- Tusentals videolektioner skapat av pedagoger, musiker och artister
- Pedagogisk mediaspelare
- Nya videolektioner varje vecka

Ingen installation eller nedladdning, inga förvaltnings- eller utvecklingskostnader, fri uppdatering - allt tillgängligt via ett enda login.

Avs:
Kulturskolerådet
Hornsgatan 103
117 28 Stockholm

Posten
**Klimat-
ekonomisk**
Posttidning

4Sound är **Sveriges ledande musikkedja** med 19 butiker i hela landet, från Umeå i norr till Malmö i söder.

Personlig service för dig som jobbar med utbildning och institution.

Vi erbjuder

- **Personlig service**
- **Kostnadsfri behovsanalys och offerering**
- **Marknadsledande varumärken**
- **Europaanpassande priser**
- **Snabba och trygga leveranser**

Kontakta oss på skola@4sound.se eller tel. 0770 - 11 05 00 så hjälper vi dig vidare.

Välkommen in till våra butiker

Gävle / Göteborg / Jönköping / Karlstad,
Kristianstad / Linköping / Malmö / Norrköping
/ Nyköping / Örebro / Stockholm Fridhemsplan
/ Stockholm Söder/ Stockholm Slagverket /
Sundsvall / Täby / Umeå / Uppsala / Västerås
Växjö

www.4sound.se

4SOUND

Let's play!